

Sygn. akt III AUa 769/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak (spr.) SSA Barbara Mazur
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2016 r. w Gdańsku

sprawy A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 lutego 2016 r., sygn. akt VII U 2251/15

1. zmienia częściowo zaskarżony wyrok i zobowiązuje pozwanego - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do wyliczenia wysokości emerytury ubezpieczonego A. B. na podstawie art. 26 w związku z art. 55 i art. 25 ust. 1 b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z wyliczeniem dokonany w decyzji hipotetycznej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 października 2016 roku;

2. oddala apelację w pozostałym zakresie.

SSA Grażyna Czyżak SSA Alicja Podlewska SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 769/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 stycznia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu A. B. prawa do emerytury, powołując się na przepisy art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ustawa), wskazując, iż pobiera on wcześniej przyznaną emeryturę.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony A. B., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do emerytury na podstawie przepisów art. 26 w związku z art. 55 ustawy, jak również o dopuszczenie dowodów z przedłożonych dokumentów, podnosząc, iż judykatura dopuszcza przyznanie nowej emerytury osobom, które uprzednio tj. przed dniem 31 grudnia 2008 r. złożyły wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym lub emeryturę wcześniejszą.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu spornej decyzji.

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy A. B. emeryturę obliczoną na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z wyliczeniem dokonany w decyzji hipotetycznej z dnia 14 grudnia 2015r.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony A. B., urodzony w dniu (...), z zawodu inżynier elektryk, w dniu 18 grudnia 2014 r. złożył wniosek o przeliczenie emerytury na podstawie przepisu art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748 j.t. ze zm.), dalej: ustawa.

Na podstawie wniosku z dnia 11 maja 2009 r., wnioskodawca od dnia 1 maja 2009 r. otrzymał prawo do emerytury na podstawie art. 15 i 53 ustawy w kwocie 2.771,26 zł brutto, 2.283,85 zł do wypłaty.

Po przyznaniu w/w świadczenia emerytalnego, wnioskodawca kontynuował zatrudnienie w (...) Sp. z o.o. M. w G., zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy (następnie w wymiarze ¼ etatu) na stanowisku dyrektora ds. administracyjno-handlowych.

Decyzją pozwanego z dnia 16 października 2013 r. ubezpieczony otrzymał prawo do emerytury na podstawie art. 27 ustawy – ustalonej na kwotę 3.458,58 zł brutto, 2.839,91 zł do wypłaty.

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 8 stycznia 2015 r. pozwany organ odmówił ubezpieczonemu A. B. prawa do emerytury – powołując się na przepisy art. 55 ustawy – wskazując, iż pobiera on wcześniej przyznaną emeryturę.

Hipotetycznie wyliczona ubezpieczonemu emerytura na podstawie art. 26 ustawy wynosi kwotę 4.335,03 zł, po waloryzacji zaś od dnia 1 marca 2015 r. kwotę 4.371,03 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ubezpieczeniowych oraz w aktach sprawy, których prawdziwość nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do kwestionowania ich wiarygodności z urzędu. Ustalenia faktyczne Sąd poczynił w oparciu o dokumentację dostarczoną przez strony. Dowód z dokumentów zgromadzonych w sprawie w zakresie w jakim posłużyły do ustalenia stanu faktycznego Sąd uznał za w pełni wiarygodny, gdyż dokumenty te nie budziły żadnych wątpliwości i nie były przez strony kwestionowane. Dowody w postaci dokumentów urzędowych Sąd ocenił na podstawie art. 244 § 1 k.p.c. ustalając, że skoro w toku procesu nie zostały skutecznie podważone, stanowią świadectwo tego, co zostało w nich urzędowo poświadczane. Powyższe dowody układają się zdaniem Sądu w spójną całość, wzajemnie się potwierdzając lub uzupełniając. Nie były też kwestionowane przez strony i Sąd dał im wiarę w całości rozciągłości.

Sąd Okręgowy zważył, iż w myśl art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego określonego w art. 27 ust. 2 i 3, mogą przejść na emeryturę:

1. kobieta - po osiągnięciu wieku 55 lat, jeżeli ma co najmniej 30-letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 20-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz została uznana za całkowicie niezdolną do pracy;

2. mężczyzna - po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli ma co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz został uznany za całkowicie niezdolny do pracy.

Przepis art. 29 ust. 2 tejże ustawy wskazuje, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje ubezpieczonym, którzy:

1. ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, byli pracownikami oraz

2. w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy, chyba że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Jak wynika zaś z art. 29 ust. 3 ustawy, spełnienia warunków, o których mowa w ust. 2, nie wymaga się od ubezpieczonych, którzy przez cały wymagany okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, podlegali ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy.

Z regulacji art. 53 ust. 1 i 2 tejże ustawy emerytura wynosi:

1. 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz

2. po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,

3. po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych

- z uwzględnieniem art. 55. Przy obliczaniu emerytury okresy, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Z kolei z art. 183 ust. 4 ustawy wynika, że emerytura przyznana na wniosek osoby ubezpieczonej, o której mowa w ust. 1, która osiągnęła wiek uprawniający do emerytury w roku kalendarzowym 2012 (zatem również A. M.), wynosi:

1) 35% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 oraz

2) 65% emerytury obliczonej na podstawie art. 26.

Zgodnie z art. 111 ust. 1 ustawy, wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,

2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,

3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Stosownie zaś do treści art. 15 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Niewątpliwie także wnioskodawca od dnia 1 maja 2009 r. otrzymał prawo do emerytury na podstawie art. 15 i 53 ustawy.

Bezspornym de facto – bowiem w żadnym miejscu nie kwestionowanym przez organ – było w sprawie, że wnioskodawca A. B. kontynuuje zatrudnienie na podstawie umowy o pracę w (...) Sp. z o.o. M. w G., zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy (następnie w wymiarze ¼ etatu) na stanowisku dyrektora ds. administracyjno-handlowych – co wynika z szeregu zaświadczeń w obydwu tomach akt rentowych.

Spór zatem w przedmiotowej sprawie, jak to zważył Sąd Okręgowy, nie dotyczy okoliczności faktycznych i ma charakter czysto prawny – ogniskuje się zaś na tym, czy ubezpieczonemu zgodnie z przytoczonym wyżej art. 55 ustawy przysługuje prawo do przeliczenia emerytury, czego odmówił mu pozwany sporną decyzją z dnia 8 stycznia 2015 r.

Jak wskazuje doktryna, w związku z tym, że na emeryturę można przechodzić kilkakrotnie (por. art. 21 ust. 2 pkt 1), z brzmienia art. 55 nie może wysnuć wniosku, że skorzystanie z tego przepisu jest możliwe wyłącznie w sytuacji złożenia pierwszego wniosku o świadczenie. W konsekwencji ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie (tzn. podlegał ubezpieczeniu w myśl przepisów ustawy o s.u.s., np. nie rozwiązując stosunku pracy) i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia według reguł art. 26 niezależnie od tego, czy wcześniej nabył (i standardowo zawiesił wypłatę) emeryturę w wieku obniżonym lub emeryturę wcześniejszą (zob. uchwałę SN z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13, LEX nr 1342169 oraz wyroki SN: z dnia 10 lipca 2013 r., II UK 424/12, LEX nr 1341674, z dnia 4 września 2013 r., II UK 23/13, LEX nr 1375193 i z dnia 7 listopada 2013 r., II UK 143/13, LEX nr 1399861) (Kamil Antonów, Komentarz do art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Lex 2014).

Kluczowa w tym zakresie, w kontekście dorobku judykatury, wydaje się być uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13, w której wskazano, iż sformułowanie "kontynuował ubezpieczenie" użyte w art. 55 u.e.r.f.u.s., w istocie oznacza "nie rozwiązał stosunku pracy", niezależnie od tego czy wystąpił o przyznanie emerytury (wcześniejszej lub w niższym wieku emerytalnym). Nabycie prawa do emerytury przyjęte w ustawie emerytalnej, uwzględniając także treść wskazanego wyżej art. 21 ust. 2 u.e.r.f.u.s., uzasadnia twierdzenie, że na emeryturę można przechodzić kilka razy. W sytuacji zatem gdy dopuszczalne jest kilkakrotne przechodzenie na emeryturę, byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55 u.e.r.f.u.s., że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe byłoby tylko wówczas gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (nabycie statusu emeryta). Takiego zastrzeżenia nie można jednak z treści tego przepisu wywnioskować, co oznacza, że ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę dopiero po dniu 31 grudnia 2008 r., może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. Przepis art. 55 tej ustawy, umożliwiając ubezpieczonemu urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. wyliczenie emerytury w wieku powszechnym według jej art. 26, "zrównuje" w pewnym sensie sytuacje tych osób (urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r.) z sytuacją osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które (jeśli nabyły prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym albo do tzw. emerytury wcześniejszej) mogą, osiągając powszechny wiek emerytalny złożyć wniosek o ustalenie prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym wyliczanej według art. 24 u.e.r.f.u.s.

W tym sensie Sąd I instancji jednoznacznie opowiedział się za poglądem, iż ubezpieczony ubiegający się o wyższe świadczenie na podstawie tych przepisów ma prawo do wyliczenia wypłaty po nowemu, niezależnie od złożonego wcześniej wniosku o emeryturę w niższym wieku emerytalnym (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/12).

Wynika to z faktu, iż zawarta w przepisie art. 55 u.e.r.f.u.s. regulacja pozwalająca na wyższe niż dotychczas przewidziane w art. 53 ustawy zwiększenie świadczenia emerytalnego skierowana jest tylko do tych ubezpieczonych, którzy pomimo ukończenia (w przypadku mężczyzn 65. roku życia) kontynuują podleganie ubezpieczeniu społecznemu, aktywnie uczestniczą w tworzeniu funduszu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 lutego 2014 r., III AUa 703/13). Ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948 r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 27 w związku z art. 55 u.e.r.f.u.s., także i niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13).

Przede wszystkim zaś jednoznacznie Sąd Okręgowy podzielił stanowisko, iż jeżeli nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę, a w treści art. 55 u.e.r.f.u.s. brak zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę (o nabycie statusu emeryta), przepis ten (art. 55 u.e.r.f.u.s.) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 60/65 lat, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od faktu przejścia przez te osoby na emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 stycznia 2014 r., III AUa 691/13). Zawarta bowiem w art. 55 u.e.r.f.u.s. przesłanka kontynuowania ubezpieczenia do dnia zgłoszenia wniosku o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym mogłaby zostać spełniona także w sytuacji gdyby wniosek o emeryturę został złożony przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a po drugie z przepisu tego nie wynika, aby wniosek o emeryturę w powszechnym wieku musiał być pierwszym wnioskiem o świadczenie. Przepis art. 55 u.e.r.f.u.s. należy zatem rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu tego wieku emerytalnego, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od faktu przejścia na emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 marca 2014 r., III AUa 1223/13).

W polskim prawie ubezpieczeń społecznych stosuje się różne kryteria dyferencjacji wieku emerytalnego: płeć, rodzaj pracy (zatrudnienie w szczególnych warunkach lub charakterze), przyczyny niezdolności do pracy (inwalidztwo na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, inwalidztwo wojenne lub wojskowe), kombatanctwo, dłuższy staż ubezpieczeniowy i inne. Skutkiem zróżnicowania przesłanek wpływających na ustalenie wieku emerytalnego jest występowanie kilka rodzajów emerytur. W świetle powyższego oczywistym jest, że na emeryturę można przechodzić kilkakrotnie, zaś przy obliczaniu wysokości świadczenia stosuje się również art. 21 ust. 2 pkt 1 u.e.r.f.u.s. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 marca 2015 r., III AUa 471/14). Nie ma żadnych przeszkód prawnych do ubiegania się o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym przez ubezpieczonych, którzy uprzednio nabyli już prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 15 kwietnia 2015 r., III AUa 1006/14).

Sąd Apelacyjny w Gdańsku poczynił w jednym ze swoich rozstrzygnięć syntetyczny wykład odnośnie celowości i założeń związanych z omawianym przepisem art. 55 ustawy. Stwierdzono mianowicie, iż zawarta w art. 55 u.e.r.f.u.s. przesłanka kontynuowania ubezpieczenia do dnia zgłoszenia wniosku o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym mogłaby zostać spełniona także w sytuacji gdyby wniosek o emeryturę został złożony przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a z przepisu tego nie wynika, aby wniosek o emeryturę w powszechnym wieku musiał być pierwszym wnioskiem o świadczenie. Sposób wyliczania w tzw. formule zdefiniowanej składki zaczął obowiązywać dopiero od dnia 1 stycznia 2009 r., a zatem należy stwierdzić, że warunek kontynuowania ubezpieczenia i wystąpienia z wnioskiem po dniu 31 grudnia 2008 r., miał umożliwić wyliczenie emerytury w tej formule, której podstawę wymiaru stanowi suma składek składanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Ratio legis art. 55 ustawy emerytalnej jest więc kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. Konstatacja ta, nie pozwala na stwierdzenie czy wniosek o emeryturę po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego musiał być pierwszym wnioskiem o emeryturę, czy też mógł to być kolejny wniosek

(np. poprzedzony wnioskiem o emeryturę wcześniejszą) (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 12 lutego 2015 r., III AUa 309/14).

Jeżeli nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę, a w treści art. 55 u.e.r.f.u.s. brak zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 tej ustawy ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę (o nabycie statusu emeryta), przepis ten (art. 55 powołanej ustawy) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 60/65 lat, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od faktu uzyskania przez te osoby emerytury wcześniejszej (art. 32 u.e.r.f.u.s.) lub w niższym wieku emerytalnym (art. 29 tej ustawy) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2015 r., II UK 217/14).

Przenosząc zaś powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawca A. B. spełnił przesłanki, uprawniające go do przeliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy. Niewątpliwie bowiem ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. kontynuował ubezpieczenie, powiązane z pracowniczym jego zatrudnieniem. Jak wskazano bowiem w cytowanej uchwale Sądu Najwyższego, sformułowanie "kontynuował ubezpieczenie" użyte w art. 55 ustawy w istocie oznacza "nie rozwiązał stosunku pracy", niezależnie od tego czy wystąpił o przyznanie emerytury (wcześniejszej lub w niższym wieku emerytalnym) – co w sposób oczywisty miało miejsce w przypadku wnioskodawcy i ma miejsce nadal.

Jak to wskazano wyżej również, ratio legis art. 55 ustawy emerytalnej jest zatem wyłącznie kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. W sytuacji zatem gdy dopuszczalne jest kilkakrotne przechodzenie na emeryturę, byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55 ustawy, że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe byłoby tylko wówczas gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (nabycie statusu emeryta). Takiego zastrzeżenia nie można jednak z treści tego przepisu wywnioskować, co oznacza, że ubezpieczony urodzony przed dniem 01 stycznia 1949 r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę dopiero po dniu 31 grudnia 2008 r., może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą.

Tym samym, w ocenie Sądu I instancji, wnioskodawca A. B. miał prawo złożyć wniosek o wyliczenie świadczenia emerytalnego według reguł art. 26 niezależnie od tego, czy wcześniej nabył emeryturę w wieku obniżonym lub emeryturę wcześniejszą.

Należy także wskazać, iż świadczenie emerytalne obliczone dla ubezpieczonego kapitałowo stanowić będzie emeryturę korzystniejszą – co wynika z faktu, iż hipotetycznie wyliczona ubezpieczonemu emerytura na podstawie art. 26 ustawy wynosi kwotę 4.335,03 zł, po waloryzacji zaś od dnia 1 marca 2015 r. kwotę 4.371,03 zł.

Reasumując, w ocenie Sądu Okręgowego w świetle szeroko przytoczonego i niewątpliwie ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych istnieją podstawy do spełnienia żądania A. B., zawartego w odwołaniu od spornej decyzji.

Mając powyższe na uwadze, na zasadzie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z przywołanymi wyżej przepisami, Sąd Okręgowy zmienił sporną decyzję pozwanego 8 stycznia 2015 r. i przyznał ubezpieczonemu emeryturę obliczoną na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z wyliczeniem dokonany w decyzji hipotetycznej z dnia 14 grudnia 2015 r.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 55 w związku z art. 27 oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2013r. póź. 1440 ze zm.) w zakresie przyznanego prawa do emerytury i przeliczenia świadczenia zgodnie z przepisami art. 26 ustawy.

Wskazując na powyższe, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że przepis art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, umożliwiając ubezpieczonemu urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. wyliczenie emerytury w wieku powszechnym według jej art. 26, "zrównuje" w pewnym sensie sytuację tych osób (urodzonych przed dniem 01.01.1949 r.) z sytuacją osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które (jeśli nabyły prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym albo do tzw. emerytury wcześniejszej) mogą, osiągając powszechny wiek emerytalny złożyć wniosek o ustalenie prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym wyliczanej według art. 24 ustawy emerytalnej. Ustalenie obecnie wysokości emerytury z wieku powszechnego na podstawie przepisu art. 26 w/w ustawy, ubezpieczonemu urodzonemu przed 1 stycznia 1949 r., pobierającemu wcześniej przyznaną emeryturę, spowodowałoby, że osoba ta znalazłaby się w lepszej sytuacji, niż ubezpieczony urodzony po 31 grudnia 1948 r., w stosunku do którego przewidziane jest pomniejszenie podstawy obliczenia emerytury o pobrane wcześniej emerytury - na podstawie przepisu art. 25 ust. 1 b w/w ustawy.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się częściowo zasadna.

Przedmiotem niniejszej sprawy była kwestia, czy wnioskodawcy A. B. może zostać przeliczona emerytura zgodnie z art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887, j.t., dalej: ustawa emerytalna).

Przepis ten stanowi, iż ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53.

Jak trafnie stwierdził Sąd Okręgowy, stan faktyczny w niniejszej sprawie był w zasadzie bezsporny, natomiast spór koncentrował się jedynie wokół interpretacji przepisu art. 55 ustawy emerytalnej, tj. wokół kwestii, czy na podstawie tego przepisu może zostać przeliczona emerytura ubezpieczonemu urodzonemu przed 1 stycznia 1949 r., pobierającemu wcześniej przyznaną emeryturę.

Sąd I instancji uznał odwołanie wnioskodawcy za zasadne i przyznał mu emeryturę obliczoną na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy emerytalnej, zgodnie z wyliczeniem dokonany w hipotetycznej decyzji organu rentowego z dnia 14 grudnia 2015 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych z rozstrzygnięciem takim się jednak nie zgodził, wywodząc w apelacji, iż rozwiązanie takie powoduje, że ubezpieczony urodzony przed 1 stycznia 1949 r., pobierający wcześniej przyznaną emeryturę, znalazłaby się w lepszej sytuacji niż ubezpieczony urodzony po 31 grudnia 1948 r., w stosunku do którego przewidziane jest pomniejszenie podstawy obliczenia emerytury o pobrane wcześniej emerytury - na podstawie przepisu art. 25 ust. 1 b w/w ustawy.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, iż kwestia będąca przedmiotem niniejszej sprawy rozstrzygnięta została w przywołanej już przez Sąd Okręgowy uchwale z dnia 4 lipca 2013 r. (II UZP 4/13, Lex nr 1353386), w której Sąd Najwyższy wskazał, iż ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948 r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 27 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej, także i niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą.

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy przywołał ratio legis art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wskazując, że zawarta w nim przesłanka kontynuowania ubezpieczenia do dnia zgłoszenia wniosku o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym mogłaby zostać spełniona także w sytuacji, gdyby wniosek o emeryturę został złożony przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a z przepisu tego nie wynika, aby wniosek o emeryturę w powszechnym wieku musiał być pierwszym wnioskiem o świadczenie. Sposób wyliczania emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2009 r. a zatem należy stwierdzić, że warunek kontynuowania ubezpieczenia i wystąpienia z wnioskiem po 31 grudnia 2008 r., miał umożliwić wyliczenie emerytury w tej formule, której podstawę wymiaru stanowi suma składek składanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Ratio legis art. 55 ustawy emerytalnej jest więc kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. Konstatacja ta, nie pozwala na stwierdzenie czy wniosek o emeryturę po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego musiał być pierwszym wnioskiem o emeryturę, czy też mógł to być kolejny wniosek (np. poprzedzony wnioskiem o emeryturę wcześniejszą).

Sąd Najwyższy wyjaśnił także, że nabycie prawa do emerytury przyjęte w ustawie emerytalnej, uwzględniając także treść art. 21 ust. 2 tej ustawy, uzasadnia twierdzenie, że na emeryturę można przechodzić kilka razy. W sytuacji zatem gdy dopuszczalne jest kilkakrotne przechodzenie na emeryturę, byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55 ustawy o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe byłoby tylko wówczas, gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (o nabycie statusu emeryta). Takiego zastrzeżenia nie można jednak z treści tego przepisu wywnioskować, co oznacza, że ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę dopiero po dniu 31 grudnia 2008 r., może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. Przepis art. 55 tej ustawy, umożliwiając ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. wyliczenie emerytury w wieku powszechnym według jej art. 26, "zrównuje" w pewnym sensie sytuacje, tych osób (urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.) z sytuacją osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., które, jeśli nabyły prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym albo do tzw. emerytury wcześniejszej, mogą, osiągając powszechny wiek emerytalny, złożyć wniosek o ustalenie prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym wyliczanej według art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Jeżeli więc nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę, a w treści art. 55 ustawy brak zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę (o nabycie statusu emeryta), przepis ten (art. 55 ustawy) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 60/65 lat, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r., niezależnie od faktu przejścia przez te osoby na emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym.

Odnosząc się zaś do postawionego przez pozwanego zarzutu, iż uchwała ta niezasadnie różnicuje sytuację osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. oraz po 31 grudnia 1948 r., przytoczyć należy stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 kwietnia 2016 r. (sygn. II UK 78/15, Lex nr 2041117), które Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje, iż przeliczenie emerytury ubezpieczonemu urodzonemu przed 1 stycznia 1949 r., pobierającemu wcześniej przyznaną emeryturę na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy emerytalnej co do zasady jest prawidłowe, jednak podstawę obliczenia emerytury należy pomniejszyć stosownie do art. 25 ust. 1b tej ustawy.

Uzasadniając powyższe stanowisko Sąd Najwyższy podkreślił, iż d 1 maja 2015 r. wprowadzono do ustawy emerytalnej art. 55a, zgodnie z którym, "Przepis art. 55 stosuje się również do ubezpieczonego, który miał ustalone prawo do emerytury przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, o której mowa w art. 27" (ust. 1), "Jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę, do której miał ustalone prawo przed ustaleniem prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego, określonego w art. 27 ust. 2 i 3, podstawę obliczenia emerytury zgodnie z art. 26 pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne" (ust. 2), "Prawo do emerytury ustalone przed osiągnięciem wieku

emerytalnego, określonego w art. 27 ust. 2 i 3, ustaje z dniem, od którego została przyznana emerytura na podstawie art. 27, obliczona zgodnie z art. 26" (ust. 3).

Wobec jednolitej wykładni art. 55 ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyjętej w orzecznictwie sądowym, uznać należy, jego normatywny sens wyznaczony został przez judykaturę. Stąd dodanie art. 55a ust. 1 nie stanowi zmiany stanu prawnego (wbrew sugestii płynącej z uzasadnienia projektu ustawy zmieniającej), ale jego potwierdzenie i doprecyzowanie, nie tworzy więc nowej normy prawnej (dotychczas nieistniejącej). Podobnie rzecz się ma z art. 55a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż o tym, że zawarta w nim norma była już zawarta w treści przepisów tej ustawy, przekonują następujące argumenty.

Artykuł 26 tej ustawy nie funkcjonuje w "próżni normatywnej", ale jest jedną z wielu jednostek legislacyjnych i redakcyjnych nowego systemu zabezpieczenia emerytalnego i dlatego powinien być interpretowany z uwzględnieniem powiązanych z nim regulacji normatywnych ustawy. Emerytura obliczona na podstawie art. 26, to "równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25" (ust. 1). Z kolei kwota ustalona "w sposób określony w art. 25", to podstawa obliczenia emerytury (art. 25 ust. 1), na którą składają się kwoty "składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185". Dalej idąc, stosownie do art. 25 ust. 1b, podstawę obliczenia emerytury pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne, jeżeli ubezpieczony "pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 i 1198 oraz z 2015 r. poz. 357)". Wszystkie opisane operacje stanowią "obliczenie emerytury na podstawie art. 26".

Jak wynika z przytoczonej treści art. 25 ust. 1b, możliwość przejścia z systemu zdefiniowanego świadczenia (obliczonego według zasad wynikających z art. 53) do systemu zdefiniowanej składki wiąże się z koniecznością pomniejszenia podstawy obliczenia emerytury kapitałowej "o sumę kwot pobranych emerytur". Zasada ta - w zgodzie z art. 32 Konstytucji RP - w równym stopniu powinna dotyczyć wszystkich osób pobierających świadczenie (niezależnie od daty urodzenia) właśnie ze względu na "zrównanie" w art. 55 praw osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. z prawami osób urodzonych w latach 1949-1968 (zob. przywołaną wyżej argumentację Sądu Najwyższego). Ubezpieczony, urodzony przed 1 stycznia 1949 r., wyrażając wolę "wejścia" do systemu zdefiniowanej składki, zostaje jego beneficjentem na warunkach obowiązujących w tym systemie osoby urodzone w latach 1949-1968.

Sąd Najwyższy podkreślił też, że ubezpieczonym urodzonym w latach 1949-1968, zgodnie z art. 46, przysługują emerytury "na warunkach określonych w art. 29, 32, 33 i 39", a więc w istocie są te same emerytury, jakie przysługują urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. i dla obu grup ubezpieczonych są one wyrazem przejściowego utrzymania przywilejów dotyczących możliwości nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Z tego punktu widzenia norma zawarta w art. 46 pełni rolę taką jak przepis intertemporalny (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 217/10, LEX nr 950438 i przywołane w nim orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego), ponieważ rozwiązuje kwestie związane z zachowaniem ekspektatyw praw nabytych w starym systemie, a więc pod rządami przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie ustawy o systemie emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (przed 1 stycznia 1998 r.). Innymi słowy, art. 46 rozstrzyga, które przepisy dotyczące świadczeń z systemu zdefiniowanego świadczenia (zasadniczo przewidzianego dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.) i pod jakimi warunkami (nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego, spełnienie warunków do uzyskania emerytury do 31 grudnia 2008 r. i dawniej rozwiązanie stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem) mają zastosowanie także do osób urodzonych w latach 1949-1968.

Zatem art. 46 nie kreuje samodzielnie (odrębnie) prawa do jakichś innych emerytur niż wynikające z art. 29, 32, 33 i 39, co obrazuje zestawienie go z art. 184, który ustanawia autonomiczne przesłanki prawa do emerytury różniące się od przesłanek przewidzianych w art. 32, 33, 39 i 40. Artykuł 46 jest więc jedynie normatywnym, międzyczasowym łącznikiem osób urodzonych w latach 1949-1968 z uprawnieniami płynącymi ze starego systemu emerytalnego, stąd emerytury "na podstawie art. 46" (jak to określa art. 25 ust. 1b), to w istocie emerytury "na podstawie art. 29, 32, 33 i 39". Dlatego moc obowiązująca art. 25 ust. 1b rozciąga się także na osoby urodzone przed 1 stycznia 1949 r., które przed złożeniem wniosku, o którym mowa w art. 55, pobierały emerytury na podstawie art. 29, 32, 33 i 39, a dodanie art. 55a ust. 2 stanowi zwerbalizowanie treści normatywnej, która do tej pory wynikała z wykładni systemowej i funkcjonalnej.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny zobowiązał organ rentowy do hipotetycznego przeliczenia emerytury wnioskodawcy na mocy art. 55 z uwzględnieniem przepisu art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej (tj. pomniejszenie podstawy obliczenia emerytury o pobrane wcześniej emerytury), co też Zakład Ubezpieczeń Społecznych uczynił w decyzji hipotetycznej z dnia 12 października 2016 r., wyliczając wnioskodawcy emeryturę w kwocie 3.637,21 zł.

Uznając zatem apelację pozwanego za częściowo zasadną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji, zaś w pkt 2 wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie.

SSA Grażyna Czyżak SSA Alicja Podlewska SSA Barbara Mazur